

Notă informativă
la proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind gestionarea ecologică a
deșeurilor de mercur

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur este elaborat de către Ministerul Mediului.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul propus este elaborat în temeiul art.12, alin. (3) și art. 58 din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile. Proiectul de act normativ a fost elaborat cu luarea în considerare a prevederilor Convenției de la Minamata cu privire la mercur adoptată la Kumamoto, Japonia, la 10 octombrie 2013 și ratificată de Republica Moldova prin Legea nr.51/2017 și a Convenției de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1599-XIII din 10 martie 1998. Elaborarea, aprobarea și implementarea actului normativ prevăzut de Legea nr. 209/2016 privind deșeurile va contribui la instituirea unui cadru juridic de reglementare privind gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur, pentru a asigura un nivel ridicat de protecție a sănătății umane și a mediului și de a asigura trasabilitatea de-a lungul întregului lanț de gestionare a deșeurilor de mercur.

Condițiile care au impus elaborarea prezentului proiect de Regulament sunt:

1. Impactul deșeurilor de mercur asupra mediului și sănătății populației, condiționat nemijlocit de gestionarea necorespunzătoare a acestor deșeuri periculoase.
2. Lipsa sistemului de trasabilitate de-a lungul întregului lanț de gestionare a deșeurilor de mercur;
3. Lipsa reglementărilor legale privind interzicerea depozitării permanente fără o tratare prealabilă a deșeurilor de mercur.

Prin adoptarea prezentului act normativ se va contribui la asigurarea și monitorizarea trasabilității de-a lungul întregului lanț de gestionare a deșeurilor de mercur, respectiv se urmărește:

- Respectarea angajamentelor naționale asumate prin ratificarea Convenției de la Minamata, privind gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur.
- Reducerea cantităților de deversări și emisii a deșeurilor de mercur rezultate din produse cu conținut de mercur și din depozitarea/eliminarea deșeurilor.
- Reducerea cantității deșeurilor de mercur gestionate necorespunzător cu risc sporit pentru mediu și sănătate.
- Reglementarea trasabilității de-a lungul întregului lanț de gestionare a deșeurilor de mercur.

Important de remarcat, prin implementarea cerințelor de gestionare ecologică a deșeurilor de mercur se va contribui la realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova privind obiectivele de dezvoltare durabilă (Agenda 2030), în domenii cum ar fi:

- gestionarea rațională a substanțelor chimice periculoase și a deșeurilor- **ținta 12.4;**
- îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și minimizarea eliminărilor produselor chimice și materialelor periculoase- **ținta 6.3;**
- reducerea mortalității și morbidității provocate de produsele chimice periculoase și poluarea și contaminarea aerului și apei- **ținta 3.9.**

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Întru îndeplinirea angajamentelor asumate prin Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat prin Legea nr. 112/2014 și anume prevederile Titlului IV „Cooperarea economică și alte tipuri de cooperare sectorială”, Capitolul 16 „Mediul Înconjurător”, în proiectul Regulamentului se transpun parțial prevederile Directivei (UE) 2011/97/UE a Consiliului din 5 decembrie 2011 de modificare a Directivei 1999/31/CE în ceea ce privește criteriile specifice de depozitare a mercurului metalic considerat deșeu, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 328/49 din 10 decembrie 2011 și parțial prevederile Regulamentului (UE) 2017/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 mai 2017 privind mercurul, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 137/1 din 24 mai 2017.

Gradul de compatibilitate a actelor UE cu proiectul de Regulament în cauză se reflectă în tabele de concordanță elaborate conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr.1171/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, precum și va fi expertizat de către Centrul de Armonizare a Legislației din cadrul Cancelariei de Stat.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Prin reglementările propuse se urmărește ca toți producătorii/deținătorii de produse cu conținut de mercur și respectiv deșeuri de mercur să întreprindă măsurile necesare pentru a gestiona în mod ecologic deșeurile de mercur, luând în considerare Orientări tehnice ale Convenției de la Basel privind gestionarea rațională din punct de vedere ecologic a deșeurilor constând din, conținând sau contaminate cu mercur sau compuși de mercur. Actul normativ stabilește aplicarea principiului “poluatorul plătește” și a mecanismului de responsabilitate extinsă a producătorului, cu obligații clare privind colectarea, depozitarea și eliminarea deșeurilor care conțin mercur (ex. termometre de mercur reziduale, lămpi fluorescente, baterii, relee electrice, etc) și care sunt supuse mecanismului de responsabilitate extinsă a producătorului, conform art.12, alin. 15) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile.

Proiectul de Hotărâre a Guvernului este elaborat în conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Proiectul de Regulament este constituit din 12 capitole, care se axează pe prevederi principale precum: dispoziții generale, roluri și responsabilități, manipularea și colectarea, etichetarea, transportarea, trasabilitatea deșeurilor de mercur, tratarea, evidență, raportarea și monitorizarea, siguranța la locul de muncă, prevenire poluare și accesul la informație, managementul cazurilor de urgență și răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentului regulament. În scopul facilitării procesului de punere în aplicare a prevederilor noii hotărâri a guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului menționat, proiectul include 10 anexe: Clasificare deșeuri de mercur; Lista deșeurilor constând din mercur elementar și deșeuri care conțin sau sunt contaminate cu mercur; cerințe pentru depozitarea temporară a mercurului metalic pentru perioade de peste un an, Cerințe specifice referitoare la mercurul metalic, Pictograme și codurile frazelor de pericol pentru deșeuri de mercur; Operațiuni de valorificare pentru deșeurile de mercur; Operațiuni de eliminare pentru deșeurile de mercur; Elementele unui Plan de intervenție; Listă neexhaustivă a metodelor și a standardelor CEN pentru analiza chimică a mercurului în deșeuri, Listă produse alternative la produsele existente cu conținut de mercur.

Ca urmare, prin intervenția propusă se va asigura onorarea obligațiilor în cadrul Convențiilor internaționale de mediu (Convenția de la Minamata și Convenția Basel) prin elaborarea instrumentelor normative necesare pentru reglementarea gestionării ecologice a deșeurilor de mercur și va contribui direct la procesul de reducere a contaminării mediului și riscul asupra sănătății rezultat din expunerea la poluarea cu deșeuri de mercur.

5. Fundamentarea economico-financiară

Din punct de vedere economic, poluarea cu mercur (Hg) poate cauza costuri destul de semnificative, nu numai din cauza daunelor rezultate din impactul negativ asupra sănătății umane și asupra mediului, ci și din cauza costurilor de reducere a emisiilor (de investiții și operaționale) și a costurilor de comunicare a riscurilor. *Raportul analitic cost-beneficiu privind substituirea dispozitivelor/ obiectelor/produselor de măsurare cu mercur în Republica Moldova cu dispozitive alternative* prezintă un impact economic negativ din cauza daunelor asupra sănătății în valoare de 7.996.800 USD pentru total emisii de Hg la nivel național. Costul deversărilor de mercur este un subiect de interes, deoarece multe instituții medicale raportează astfel de situații. În general, adevăratele costuri ale scurgerilor de mercur nu sunt bine documentate. Costul curățării unei scurgeri va varia în funcție de dimensiunea deversării și de gradul de expunere. Decontaminarea deversărilor mici costă în SUA de obicei în jur de 1.000 de dolari, iar deversările mari pot ajunge la zeci de mii de dolari. Costurile de decontaminare după spargerea unui tensiometru ajung la 5.000 USD.

Pentru a reduce riscurile asociate poluării cu mercur proiectul de Regulament urmărește reglementarea măsurilor necesare pentru gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur respectiv interzicerea depozitării permanente fără o tratare prealabilă a deșeurilor de mercur, din cauza riscurilor pe care le implică eliminarea sa în acest fel. Totodată fiecare din etapele gestionării ecologice a deșeurilor de mercur presupun costuri, suportate de producători supuși regimului de responsabilitate extinsă a producătorului, pentru produsele care conțin mercur, în corespundere cu prevederile art.12, alin (3) și (5) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile sau de instituții publice/private care generează deșeuri de mercur și sunt responsabile pentru gestionarea conformă a acestora.

Costurile pentru agenți economici

Fiecare din etapele gestionării ecologice a deșeurilor de mercur presupune costuri, suportate de producători supuși regimului de responsabilitate extinsă a producătorului, pentru produsele care conțin mercur, în corespundere cu prevederile art.12, alin (3) și (5) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile, operatori autorizați pentru activitatea de gestionare deșeuri sau de instituții publice/private care generează deșeuri de mercur și sunt responsabile pentru gestionarea conformă a acestora. Deși nu există date care ar confirma potențiale costuri rezultate din lipsa unui sistem de gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur la nivel național și lipsa reglementărilor în acest domeniu, acestea cu siguranță sunt mai mari decât costurile aferente colectării separate, transportării, depozitării temporare, tratării și eliminării, fiecare din acestea operațiuni realizate în

corespondere cu *Orientările tehnice privind mercurul prevăzute în Convenția de la Basel*. Gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur este adesea costisitoare, deoarece mercurul este un material toxic și periculos pentru sănătatea umană și mediul înconjurător. În plus, costurile pot fi mai mari dacă există nevoia de a transporta deșeurile în locații specializate de eliminare a deșeurilor, ceea ce poate implica costuri suplimentare pentru transport. De exemplu, costul tratării unei tone de deșeurile de mercur poate fi de câteva mii de USD (costul aferent stabilizării chimice și fizice a mercurului variază între 2000-4000 €/tonne Hg). În plus, costurile pot fi mai mari dacă există nevoia de a transporta deșeurile în locații specializate de eliminare a deșeurilor sau dacă este necesară utilizarea unor metode specializate de tratare, cum ar fi incinerarea. Trebuie avut în vedere faptul că costurile de tratare a deșeurilor de mercur pot fi doar o mică parte din costurile totale ale poluării cu deșeurile de mercur. Alte costuri pot include costurile pentru evaluarea și monitorizarea poluării, costurile de îndepărtare a solului contaminat și costurile pentru sănătatea umană și a mediului. Analiza experienței unor țări precum Germania, Norvegia, Spania, confirmă că deșeurile de mercur sunt gestionate diferențiat de la o țară la altă în dependență de cadrul legal existent și resursele financiare alocate acestui domeniu. Costul pentru depozitarea 1 tonă de deșeu de mercur poate varia între 260-900 euro, iar pentru operațiuni de tratare prin stabilizare de la 2.000 €/tonă metrică. La nivel național, în lipsa unui sistem de gestionare ecologică a deșeurilor de mercur și lipsa unui Centru de gestionare a deșeurilor periculoase funcțional nu pot fi la moment calculate aceste costuri.

Agenții economice care plasează pe piață produse cu conținut de mercur vor acoperi inclusiv costurile aferente gestionării ecologice a deșeurilor de mercur, după cum prevede principiul de Responsabilitate Extinsă a Producătorului. Aceste costuri vor cuprinde colectarea și transportarea produselor cu conținut de mercur, inclusiv predarea către operatori autorizați pentru reciclare sau exportul produselor în țări care au ratificat Convenția Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora.

În cazul produselor cu conținut de mercur cum ar fi Lămpi fluorescente o parte din costuri suportate de operatori autorizați pentru tratare pot fi acoperite de deținătorii acestor deșeurile, care de regulă achita pentru cantitatea/numărul de lămpi colectate. În mediu costul pentru tratarea unei lămpi fluorescente este de 5-7 lei/bucata. Cantitatea colectată de operatorii autorizați de Agenția de Mediu sunt temporar depozitate, după care exportate spre tratare în alte țări (ex. Romania). Totodată este posibilă implementarea unor tehnologii mobile de captare a mercurului din lămpi fluorescente, costul căreia variază în jur de 100 mii euro. Costul este prea mare pentru operatori naționali, respectiv ar fi fezabil economic doar cu suport din granturi. Totodată este important de luat în vedere că Republica Moldova nu produce produse cu adaos de mercur, iar interzicerea importului, introducerii pe piață și exportului produselor cu adaos de mercur reglementate de Convenție nu generează pierderi economice și respectiv un impact economic la nivel național.

Tratarea ecologică a deșeurilor de mercur pentru mai multe din instituții poate însemna costuri suplimentare, respectiv un rol important revine proiectelor și programelor implementate sau în curs de implementare la nivel național (achiziție de recipiente, dotare spații de depozitare temporară, colectare și transportare, tratare, etc). Astfel, în luna iunie 2020 a fost ratificat de către Parlamentul Republicii Moldova Contractul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții privind implementarea Proiectului „Deșeurile solide în Republica Moldova”, în mărime de 25 milioane euro, iar prin Acordul semnat la data de 18 octombrie 2019 între Banca Europeană de Investiții și Guvernul Republicii Moldova va fi acordat un împrumut de 100 milioane de euro pentru îmbunătățirea serviciilor de gestionare a deșeurilor solide în țară. Proiectele respective, vor avea drept obiectiv inclusiv crearea infrastructurii necesare pentru gestionarea deșeurilor și reducerea riscului de eliminare a deșeurilor de mercur în amestec cu deșeul menajer, inclusiv reducerea ponderii de 31% din emisii de mercur rezultate din *Eliminării/depozitării/tratării deșeurilor*.

Costurile investiționale în proiecte naționale privind gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur (achiziție de recipiente, dotare spații de depozitare temporară, colectare și transportare, tratare, etc) vor putea fi acoperite prin intermediul surselor naționale de finanțare sub formă de granturi (Fondul Ecologic Național) și proiecte de mediu implementate în acest sens, cum ar fi și Proiectului SIP: "Support to Post-ratification of the Minamata Convention to the Republic of Moldova by Building Phase-down Capacities and Reducing Risks Associated with Mercury" implementat de I.P. Unitatea de Implementare a Proiectelor de Mediu din Republica Moldova. Prin intermediul acestui proiect mai multe instituții publice vor fi dotate cu recipiente speciale pentru colectarea separată și conformă a produselor cu conținut de mercur. Pe de altă parte, la fel de important proiectul vine cu suport în realizarea obiectivului de substituiri a dispozitivelor cu mercur în IMS cu alternative mai sigure pentru mediu și sănătate. În același timp și în susținerea producătorilor/deținătorilor de deșeurile de mercur ar putea fi și Programul de ecologizare a IMM-urilor, lansat de Organizația pentru

Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii. Prin acest program în special operatori autorizați de Agenția de Mediu ar putea beneficia de resurse suplimentare pentru achiziția de echipamente mai performante pentru reducerea poluării cu mercur sau captării acestui deșeu din produse cu conținut de mercur.

Costurile pentru autoritățile publice

Aprobarea proiectului de Regulament nu implică modificarea, abrogarea sau elaborarea unor acte normative noi. Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului vor asigura implementarea proiectului de Regulament privind gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur. Pentru aprobarea și implementarea Regulamentului nu este necesară înființarea, reorganizarea sau desființarea unor instituții. Angajații instituțiilor menționate dețin calificarea necesară pentru a asigura controlul conformității și în special monitorizarea respectării cerințelor privind trasabilitatea deșeurilor de mercur, respectarea cerințelor și responsabilităților ce revin producătorilor care se supun principiului REP pentru produse cu conținut de mercur (ex. lămpi fluorescente, baterii), etc.

Deși nu există date care ar confirma potențiale costuri rezultate din lipsa unui sistem de gestionarea ecologică a deșeurilor de mercur la nivel național și lipsa reglementărilor în acest domeniu, acestea cu siguranță sunt mai mari decât costurile aferente colectării separate, transportării, depozitării temporare, tratării și eliminării, fiecare din acestea operațiuni realizate în corespundere cu *Orientările tehnice privind mercurul prevăzute în Convenția de la Basel*.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Aprobarea proiectului de hotărâre nu implică modificarea, abrogarea sau elaborarea unor acte normative noi.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Anunțul privind inițierea elaborării proiectului de hotărâre a fost plasat pe pagina web oficială a ministerului și poate fi accesat la linkul: <https://mediu.gov.md/ro/content/anun%C8%9B-privind-ini%C8%9Biere-elabor%C4%83rii-proiectului-hot%C4%83r%C3%A2rii-guvernului-pentru-aprobarea-5>

PHG, Proiectul Regulamentului, Nota informativă, Analiza impactului de reglementare (AIR) și Tabelele de concordanță vor fi plasate pe pagina web a Ministerului Mediului și pe platforma www.particip.gov.md pentru consultare cu publicul interesat. Ulterior, PHG va fi avizat cu ministerele și instituțiile de resort, conform procedurii.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul elaborat urmează a fi supus expertizei anticorupție de către Centrul Național Anticorupție în conformitate cu Legea integrității nr. 82/2017. Informația privind rezultatele expertizei anticorupție va fi inclusă după recepționarea raportului de expertiză anticorupție.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul elaborat urmează a fi supus expertizei de compatibilitate de către Centrul de Armonizare a Legislației din cadrul Cancelariei de Stat. Informația privind rezultatele expertizei de compatibilitate va fi inclusă după parvenirea avizului respectiv.

10. Constatările expertizei juridice

Informația privind rezultatele expertizei juridice va fi inclusă după recepționarea avizului expertizei juridice.

11. Constatările altor expertize

Regulamentul propus nu necesită efectuarea unor expertize ecologice suplimentare, deoarece reprezintă un act normativ care va reglementa domeniul protecției mediului prin asigurarea concordanței prevederilor proiectului cu legislația din domeniul protecției mediului și care va prognoza impactul asupra mediului prin însăși reglementările propuse.

Totodată, proiectul nu cade sub incidența altor expertize necesare a fi efectuate în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

Secretar general al ministerului

Petru TATARU